

Dokumentation av miljöuppföljning med Vård- och omsorgsnämnden (VON) i samband med Klimat- och miljöutskottets sammanträde den 17 oktober 2023

Reflektioner och rekommendationer från kommunens miljöstrateger

Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämnden jobbar med ekologisk hållbarhet genom att minska utsläpp från fordon och tjänsteresor, minska matsvinnet, ställa krav vid upphandlingar samt genom att bedriva dagliga verksamheter som bidrar till en cirkulär ekonomi. Vård- och omsorgsnämnden har också som mål att alla anställda ska ha gått kommunens miljöutbildning senast 2024.

För att minska utsläppen från tjänsteresandet informerar nämnden alla anställda om kommunens resepolicy och man har även som mål att 2025 ska alla fordon i verksamheterna vara fossilbränslefria. För att minska matsvinnet genomför nämnden utbildningar för chefer och personal i berörda verksamheter.

Nämnden har en bra intern organisation för sitt miljöarbete med miljösamordnare och miljöombud vilket skapar goda förutsättningar för ett systemantikt arbete med både sina egna och de kommunövergripande miljömål och planer som finns kopplat till miljöområdet.

Kommunens miljöstrateger rekommenderar att nämnden fortsätter jobba aktivt med hållbara inköp till exempel genom kunskapshöjning hos de anställda som gör inköp i sitt arbete samt genom att kartlägga hur klimatpåverkan ser ut inom de olika inköpskategorierna för att veta var åtgärder gör mest nytta.

Vidare rekommenderar kommunens miljöstrateger att nämnden fortsätter genomföra utbildningar i verksamheterna med syfte att få ner matsvinnet och att nämnden fortsätter sitt goda arbete med att öka andelen växtbaserade måltider.

- 1. I miljöprogrammet finns i både målområde 5 (gifter i miljön) och 6 (informera och engagera) ambitionen att minska matsvinnet i kommunens verksamheter. Hur arbetar VON med att minska matsvinnet och hur ser utvecklingen ut?***

Reflektioner och rekommendationer:

Kommunens miljöstrateger tycker det är bra att VON jobbat med att utbilda verksamheterna i syfte att minska matsvinnet. Utbildning är en relativt enkel åtgärd som kan ge stor effekt.

Kommunens miljöstrateger rekommenderar VON att fortsätta jobba med utbildning i verksamheterna vad gäller matsvinn och inköp av mat. Fokusera på de verksamheter som ännu ej fått utbildning så att alla får det. Kommunens miljöstrateger rekommenderar även att VON att se över de verksamheter som har mest svinn och kartlägga vad det beror på. Om ytterligare utbildning eller andra åtgärder krävs för att minska matsvinnet bör de sättas in.

- 2. I miljöprogrammet finns mål om att kommunen och dess helägda bolag ska minska de konsumtionsbaserade utsläppen från varor och produkter inom sina verksamheter samt fasa ut farliga ämnen och minimera spridningen av miljögifter som kan skada människor och natur. Hur arbetar VON för att minska växthusgasutsläppen samt minimera andelen farliga ämnen och miljögifter från sina inköp?***

Reflektioner och rekommendationer:

Det är positivt att VON ställer hållbarhetskrav i sina upphandlingar, det skulle dock vara intressant att få veta om det är någonstans man ser att det går att ställa ännu högre krav än vad man gör idag.

Det är även positivt att VON använder sig utav kommunövergripande avtal och att man kontinuerligt arbetar med att byta ut skadliga produkter samt med att minska mängden koldioxidutsläpp från inköp av livsmedel. Både genom krav i upphandling samt genom att öka andelen växtbaserade alternativ i måltiderna.

Kommunens miljöstrateger rekommenderar VON att jobba aktivt med att hela tiden utbilda personalen så att inköp görs mer medvetet samt med mindre kemikalier och säkerställer att man följer Handlingsplan Gifter i miljön vid varje upphandlingstillfälle. Även om det finns krav i avtalen kan det i Proceedo vara svårt för den enskilde inköparen att välja den mest hållbara produkten.

Vidare rekommenderar kommunens miljöstrateger att nämnden ser över och analyserar sin miljöspendsanalys som finns tillgänglig från och med i höst. Genom att se över inköpsstatistiken i ens verksamhet och identifiera inköp med en hög klimatpåverkan kan man sätta in åtgärder där det gör störst skillnad. Efter kategorierna "Fordon, maskiner och transporter" samt "Livsmedel och måltider" så är kategorierna "Omsättningsvaror" och "Facility management" de inköpskategorier som genererar störst klimatpåverkan av nämndens inköp. Kommunens miljöstrateger rekommenderar därför nämnden att se över åtgärder som kan genomföras för att minska utsläpp även inom dessa kategorier.

- 3. Kommunen har som mål att 2025 ska de geografiska växthusgasutsläppen minska med 25% jämfört med 2019. Utsläppen från transporter står för majoriteten av de geografiska utsläppen i Huddinge och är därför ett viktigt område att jobba med. Hur jobbar VON med att minska utsläppen från sina tjänstefordon och tjänsteresor samt övriga transporter inom verksamheten? Görs något aktivt arbete för att främja klimatsmarta resealternativ? (Tex tåg i stället för flyg, ruttoptimering m.m.?)**

Reflektioner och rekommendationer:

Kommunens miljöstrateger förstår svårigheten i att övergå till elbilar när laddinfrastrukturen inte är på plats och tycker det är bra att man under tiden försöker hitta andra lösningar såsom etanolbilar, där är det dock viktigt att säkerställa att de anställda kör på etanol i så stor utsträckning som möjligt för att minimera mängden bensin när de använder etanolbilarna.

Kommunens miljöstrateger tycker vidare att det är bra att man informerar om att kommunen har en resepolicy som ska efterföljas.

Miljöstrategernas rekommendationer framöver är att VON fortsätter jobba med beteendeförändringar kopplat till resandet genom information och genom att prata om resepolicyn med nämndens anställda, särskilt inom de verksamheter som har mycket resande.

Vidare rekommenderar kommunens miljöstrateger att VON har en fortsatt nära dialog med HUGO och andra berörda fastighetsägare för att snabba på och optimera laddinfrastrukturen så den fungerar ändamålsenligt för VON. Om det finns möjlighet föreslår miljöstrategerna att VON, på de dialogmöten med privata aktörer som genomförs, lyfter miljöfrågor som en stående punkt. Kanske går det att utbyta bra erfarenheter med varandra både vad gäller omställningen till fossilfria fordon och inom andra miljöfrågor.

- 4. I miljöprogrammet finns ambitionen om att öka andelen cirkulära flöden genom återbruk och återanvändning. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk. Hur arbetar VON med återbruk och cirkulära flöden? I förra årets miljöuppföljning beskrev ni hur ni jobbade med återbruk på olika sätt. Hur har det arbetet fortlöpt eller utvecklats under året?**

Reflektioner och rekommendationer:

Kommunens miljöstrateger tycker det är glädjande att nämnden har ett flertal dagliga verksamheter som genom sina verksamheter bidrar till en cirkulär ekonomi.

Miljöstrategernas rekommendation framåt är att nämnden ser över om möjlighet att utveckla sitt arbete med cirkulär ekonomi finns. Kanske finns det fler områden eller verksamheter utöver daglig verksamhet där man kan jobba med cirkulär ekonomi.

Kommunens miljöstrateger vill även informera om att Huddinge kommun har anslutit sig till ADDA:s ramavtal för återbrukade möbler och reparationstjänster. Genom att välja begagnade möbler i stället för att köpa nya sparas både pengar och klimatavtrycket minskar.

- 5. Hur bedriver ni i övrigt ert miljöarbete; a) i verksamhetens kärnuppdrag, och b) internt inom er verksamhet? Syftet med frågan är att bättre förstå hur miljöarbetet genomförs och för att sätta ljuset på att det behövs en struktur i verksamheten för miljöarbetet både i kärnuppdrag och i det egna interna arbetet.**

Reflektioner och rekommendationer:

Kommunens miljöstrateger tycker det är positivt att nämnden tar hjälp av sin miljösamordnare för att nå ut med information om styrdokument som kopplar till kommunens miljöarbetare hos de olika sektionsledningsgrupperna. Miljöstrategerna ser det även som positivt att miljöombudsdagen återupptagits igen efter uppehåll på grund av pandemin. Nämnden visar att man följer kommunens systematiska sätt att arbeta med miljösamordnare och miljöombud.

Det är även mycket positivt att man har som mål att alla anställda ska ha gått miljöutbildningen. Detta kan sprida ringar på vattnet och öka förvaltningens hållbarhetstänk.

Miljöstrategerna rekommenderar VON att fortsätta jobba aktivt för att alla anställda på nämnden ska ha genomgått miljöutbildningen samt fortsätta systematiskt arbeta med miljösamordnare och miljöombud. Kommunens miljöstrateger rekommenderar även nämnden att bjuda in miljösamordnaren som stöd i planeringen av nämndens verksamhetsmål inom ekologisk hållbarhet årligen.

Bilaga

Dokumentation av miljöuppföljning med Vård- och omsorgsnämnden (VON) i samband med Klimat- och miljöutskottets sammanträde den 17 oktober 2023

Socialnämnden representerades av: Charlotte Björkman (HP), ordförande Vård- och omsorgsnämnden och Karin Lindbom, enhetschef Stöd och utveckling.

1. I miljöprogrammet finns i både målområde 5 (gifter i miljön) och 6 (informera och engagera) ambitionen att minska matsvinnet i kommunens verksamheter.

- **Hur arbetar VON med att minska matsvinnet och hur ser utvecklingen ut?**

Matsvinnet i tillagningsköken är idag på en låg nivå. 2022 var matsvinnet 22 %, och under 2023 har det gått ner till att vara 20%.

För att minska matsvinnet har nämnden fokuserat på utbildning av chefer och personal samt på att specificera maträtters innehåll. Vet vad man ska laga och vad rätten ska innehålla är det lättare att veta vad man ska köpa in och inte köpa in, vilket sparar på svinnet.

Fråga: Har ni kontroll även över hur svinnet ser för de med hemtjänst?

Svar: Nej, det har vi inte. Det vi kan göra där är att ha dialog med brukaren om matsvinn, men mer än så kan vi inte göra.

Kommentar: BUF och VON mäter matsvinnet på olika sätt. VON mäter i procent och BUF i kilo. Bra om man använder samma sätt.

Svar: I systemet vi använder kan man välja att hämta data i olika format. Siffor är möjliga att få ut både i procent och i kilo.

2. I miljöprogrammet finns mål om att kommunen och dess helägda bolag ska minska de konsumtionsbaserade utsläppen från varor och produkter inom sina verksamheter samt fasa ut farliga ämnen och minimera spridningen av miljögifter som kan skada människor och natur.

- **Hur arbetar VON för att minska växthusgasutsläppen samt minimera andelen farliga ämnen och miljögifter från sina inköp?**

Nämnden ställer hållbarhetskrav i upphandlingsprocesser. Inköp sker genom kommunövergripande avtal. Nämnden jobbar även med att kontinuerligt byta ut skadliga produkter.

För att få ner utsläppen från inköp av livsmedel arbetar kostenheten med att ställa krav i upphandlingar samt öka andelen miljövänliga växtbaserade alternativ i måltiderna. Mängden CO₂-utsläpp från inköp av livsmedel har minskat från 2 kg CO₂e/kg livsmedel (2022) till 1,8 kg CO₂e/kg livsmedel (hittills 2023).

Köken testar även mycket nytt. Som exempel under beredskapsveckan testade man att laga mat utan el.

Fråga: Hur har det tagits emot i verksamheterna att ändra till mer växtbaserade alternativ?

Svar: Det har tagits emot positivt. Hänger ihop med minskat matsvinn, gillade man inte maten så skulle svinnet öka, men det har det inte gjorts. Framgångsfaktorn är troligtvis att man har ett levande samtal om det.

3. Kommunen har som mål att 2025 ska de geografiska växthusgasutsläppen minska med 25% jämfört med 2019. Utsläppen från transporter står för majoriteten av de geografiska utsläppen i Huddinge och är därför ett viktigt område att jobba med.

- **Hur jobbar VON med att minska utsläppen från sina tjänstefordon och tjänsteresor samt övriga transporter inom verksamheten? Gör något aktivt arbete för att främja klimatsmarta resealternativ? (Text i stället för flyg, ruttoptimering m.m.?)**

Nämnden jobbar med planen att fordon med fossila bränslen ska fasas ut. Etappmålet för 2023 var att 76,9 % av fordonsflottan skulle vara fossilfri, men på grund av långa leveranstider hos leverantörer kommer det dröja något längre än planerat. Utfallet hittills för 2023 är 55,5% fossilfria fordon. Man väntar även på en upphandling avseende "Fordon, maskiner och transporter" och inköp av nya fordon har pausats tills den kommungemensamma upphandlingen och medföljande ramavtal ska bli klart.

Ytterligare en utmaning i omställningen till en fossilbränslefri fordonsflotta är att ha tillgång till laddplatser. Då det är svårt att få till laddplatser har man valt att köpa in etanolbilar. Att fixa fler laddplatser ligger inte på nämnden utan på HUGG/andra fastighetsägare. HUGG har en plan att öka andelen laddplatser.

För att få anställda att resa mer hållbart informerar man om kommunens resepolicy.

Fråga: Går det att byta ut etanolbilarna om vi får laddplatser? Eller blir vi fast i långa avtal?

Svar: Det brukar vara 3-åriga leasingavtal.

4. I miljöprogrammet finns ambitionen om att öka andelen cirkulära flöden genom återbruk och återanvändning. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk.

- **Hur arbetar VON med återbruk och cirkulära flöden? I förra årets miljöuppföljning beskrev ni hur ni jobbade med återbruk på olika sätt. Hur har det arbetet fortlöpt eller utvecklats under året?**

Nämnden jobbar med att inom verksamhetsområdet funktionsstöd inspirera och informera brukare, t ex genom att informera om att källsortera eller återbruka.

Nämnden har även ett antal dagliga verksamheter som jobbar med återbruk och cirkulära flöden. De dagliga verksamheterna är:

- Datakvarnen (hjälp till att ge nytt liv åt Huddinge kommuns datorer genom att laga dem samt återvinner de som inte går att laga)
- Elektronikdemontering (monterar isär elektronik som sedan kan återanvändas eller återvinnas)
- Barnkällaren (second hand-butik)
- Bussgruppen (Huddinge kommuns egen bud- och flyttfirma som har en intern annonssida där möbler kan läggas ut och hitta nya ägare eller köras iväg till återvinningsstationen)
- Solfagra (återbrukar för att skapa konst och teaterkulisser).

5. Hur bedriver ni i övrigt ert miljöarbete;

a) i verksamhetens kärnuppdrag, och

b) internt inom er verksamhet?

Syftet med frågan är att bättre förstå hur miljöarbetet genomförs och för att sätta ljuset på att det behövs en struktur i verksamheten för miljöarbetet både i kärnuppdrag och i det egna interna arbetet.

Internt arbetar nämnden för att alla anställda ska ha gått miljöutbildningen. Målet är att 100% av nämndens anställda ska ha gått den nästa år.

Vidare så besöker förvaltningens miljösamordnare samtliga sektionsledningsgrupper och berättar om kommunens miljöprogram, miljöutbildningen samt om handlingsplan Gifter i miljön.

Förvaltningen har även haft en miljöombudsdag för alla förvaltningens miljöombud lett av förvaltningens miljösamordnare.

Frågor:

Fråga: Det kommer en ny lagstiftning den 1 januari 2024 att alla måste sortera ut sitt matavfall. Finns det möjlighet för alla era verksamheter att göra det idag?

Svar: Nej, det finns inte möjlighet i alla byggnader/rum idag. Det är något vi behöver jobba med tillsammans med fastighetsägaren (HUSF) för att möjliggöra.

Fråga: Vad är er största utmaning?

Svar: Just nu är det att få laddstolpar och kunna ha bilar som klarar både miljökraven och hemtjänstens utmaningar samt att få till sortering av matavfall i alla verksamheter. Sedan behöver vi hela tiden fortsätta arbetet med att miljöfrågan är en naturlig del av verksamheten.

Fråga: Hur följer man upp hur de privata aktörerna jobbar med miljöfrågorna?

Svar: Med de privata aktörerna har man dialogmöten. På dessa möten har man information och samtal om saker som berör alla. Miljöprogrammet har nog varit uppe på något möte.